

priority

**MESAČNÍK
ODBOROVÉHO ZVÄZU KOVO**

XX. ročník

12. 12. 2012

12

Želáme Vám pokojné Vianoce a v novom roku 2013 12 mesiacov šťastia, 53 týždňov zdravia, 365 dní radosti, 8760 hodín lásky a 525 600 minút jedinečných zážitkov.

Redakcia

Slavomír Manga z OZ KOVO bude jediným viceprezidentom KOZ SR. Vo voľbách získal 95 hlasov

Novým prezidentom KOZ SR je Jozef Kollár

Spoločne za sociálne istoty a dôstojné pracovné podmienky bolo ústredným heslom VII. zjazdu Konfederácie odborových zväzov SR, ktorý sa v dňoch 15. a 16. novembra 2012 konal v Bratislave.

Delegátom zjazdu sa prihovril predseda vlády SR Robert Fico. Okrem iného uviedol: „Ako predsedovi vlády a predsedovi strany Smer-SD mi záleží na tom, aby sme ostali s odbormi strategickými partnermi. Zodpovednosť za túto krajinu v nasledujúcom období nemá len vláda, ale aj sociálni partneri. Partnerská spolupráca s odbormi sa prejavila napríklad

pri novele Zákonníka práce. Oceňujem spoluprácu s odborármi pri konsolidácii verejných financií. Na Slovensku je cítiť sociálne napätie, ktoré spôsobujú nízke mzdy a dôchodky. Bolo by však zlé, ak by sa toto napätie premietlo do sociálnych nepokojov na uliciach. Mnohé požiadavky ľudí sú oprávnené, máme záujem ich riešiť zákonnou formou. Cestou je vzájomný

konštruktívny dialóg,“ povedal premiér R. Fico.

Na programe zjazdu bolo vyhodnotenie uplynulého štvorročného obdobia pôsobenia odborov na Slovensku od predchádzajúceho zjazdu. Delegáti schválili novelu Stanov KOZ SR, programové tézy na roky 2012 - 2016 a zvolili si nové orgány. Novým prezidentom KOZ SR sa stal Jozef Kollár z OZ SLOVES. Z hlasujúcich 125 delegátov získal 92 hlasov. Bol jediným navrhnutým kandidátom. Doterajší prezident KOZ SR Miroslav Gazdík už nekandidoval. Na rozdiel od minulosti bude mať KOZ SR len jedného viceprezidenta. Stal sa ním Slavomír Manga z OZ KOVO. Vo voľbách získal 95 hlasov.

(r)

Najvyšší rast cien zostáva v doprave

Inflácia za desať mesiacov

V októbri 2012 v porovnaní s októbrom 2011 vzrástli ceny o 3,8 percenta

Za prvých desať mesiacov roka 2012 dosiahla inflácia nárast o 3,7 %. Najvyšší rast cenovej hladiny zostáva v doprave, kde sa ceny zvýšili v priemere o 7,4 %.

Druhý najvyšší nárast cien bol vo vzdelávaní - o 5,9 %, nasleduje nárast cien za zdravie o 5 %, bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá o 4,3 %, rozličné tovary a služby o 4 %, potraviny a nealkoholické nápoje o 3,9 %, alkoholické nápoje a tabak o 3,7 %, hotely, kaviarne a reštaurácie o 3,4 %, odevy a obuv o 1,9 %, rekreácia a kultúra o 1,5 %, nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domu o 0,6 % a ceny pošty a telekomunikácií sa zvýšili o 0,1 %.

Porovnanie rastu cien medzi októbrom 2012 a októbrom 2011

V októbri 2012 v porovnaní s októbrom 2011 vzrástli spotrebiteľské ceny o 3,8 %. Vzrástli ceny v odboroch doprava o 7,5 %, vo vzdelávaní o 6 %, v potravinách a nealkoholických nápojoch o 5,8 %, v zdraví o 5,7 %, alkoholických nápojoch a tabaku o 4,2 %, rozličnom tovare a službách o 3,9 %, v hoteloch, kaviarňach a reštauráciách o 3,5 %, v bývaní, vode, elektrine, plyne a iných palív o 3 %, v rekreácii a kultúre o 2,4 %, odevoch a obuvi o 1,7 %, v poštách a telekomunikáciách o 0,8 %, v cenách za nábytok, vybavenie domácnosti a bežnú údržbu domu o 0,6 %.

Mesačný nárast cien

V mesačnom porovnaní sa spotrebiteľské ceny zvyšovali úhnom v októbri oproti septembru o 0,3 %. Zvýšili sa ceny v odboroch alkoholické nápoje a tabak; odevy a obuv zhodne o 1,3 %, potraviny a nealkoholické nápoje o 0,9 %, zdravie o 0,8 %, hotely, kaviarne a reštaurácie; rozličné tovary a služby zhodne o 0,4 %, vzdelávania o 0,3 %, rekreácie a kultúry o 0,2 %. Klesli ceny dopravy o 0,3 %, nábytku, bytového zariadenia a bežnej údržby domu o 0,2 %. Na septembrovej úrovni zostali ceny za bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá; za poštové a telekomunikačné služby.

Ing. Anton Csino
s použitím údajov ŠÚ SR

Na 1. strane je fotografia Otakara Brandosa (redakcia Treking) Zima na horách – Lysec vo Veľkej Fatre. Zdroj: internet

Najbližšie číslo PRIORÍT
vyjde 23. 1. 2013

Očakávajú od zamestnávateľov najmä kvalitný sociálny dialóg

Podporia tvorbu pracovných miest

Nové vedenie Konfederácie odborových zväzov (KOZ) SR očakáva od zamestnávateľských združení najmä kvalitný sociálny dialóg.

„Od zamestnávateľov očakávame hlavne kvalitný sociálny dialóg, a to či už na pôde tripartity, alebo priamo so zamestnancami vo fabrikách. Sociálny dialóg je hlavná náplň práce odborov, ale ak zlyháva, môžu zo strany odborov prísť aj ostrejšie kroky,“ uviedol po skončení VII. zjazdu KOZ SR nový prezident konfederácie Jozef Kollár. Spresnil, že KOZ na rokovaní svojho zjazdu prijala nové stanovky konfederácie, ktoré konfederáciu urobia pružnejšou, flexibilnejšou, a to najmä tým, že sa znížil počet orgánov KOZ. Celý systém v stanovkách konfederácie je podľa J. Kollára nasmerovaný na to, aby sa zefektívnila jej činnosť.

„Program KOZ sa zároveň pretavil do troch prijatých rezolúcií. Jedna sa týka zvýšenia akciovosti a posilnenia postavenia odborov na Slovensku, druhá je nasmerovaná k zamestnávateľom a zamestnávateľským združeniam a tretia rezolúcia má podporiť verejný sektor a tvorbu pracovných miest,“ zdôraznil.

„Nové vedenie konfederácie by chcelo určitým spôsobom zjednodušiť činnosť riadiacich orgánov KOZ. Po druhé, chceli by sme posilniť argumentačnú spôsobilosť odborov v rámci vyjednávania, aj s dôrazom na tripartitu. Po tretie, chceli by sme presadiť viac vizionárskej činnosti do odborov, teda, aby sme napríklad na tripartitu dokázali prichádzať aj s inými témami, ako sú nám ponúkané,“ priblížil zámery KOZ SR jej novozvolený viceprezident Slavomír Manga.

(r)

Rokovanie Rady OZ KOVO

Profesionalizácia funkcionárskeho aktívu je základnou úlohou odborárov

V Žiline sa konalo 3. decembra 2012 pravidelné rokovanie Rady OZ KOVO, ktorého sa zúčastnilo 83,6 percenta zvolených členov, t. j. 41 zo 49 delegátov.

Predseda zväzu Emil Machyna informoval o VII. zjazde KOZ SR a taktiež o Zákoníku práce, ktorého novela schválená NR SR vstúpi do platnosti 1. januára 2013. Povedal, že následne bude parlament rokovať o zákonoch o verejnom obstarávaní a BOZP.

„Nikdy nepôjdem proti vlastným“, vyhlásil predseda OZ KOVO v súvislosti so štrajkom učiteľov a uviedol, že ponuka 5 percent do taríf a 2 percentá do mzdového rastu považuje za optimálnu. „Dostať 10 percent je veľmi ťažké“, zdôraznil a uviedol, že požiadavka školských odborov je otázkou vyjednávania a politických dohôd.

Podpredseda OZ KOVO Anton Mifka uviedol materiál o profesionalizácii zväzu, pričom uviedol, že k základnému materiálu prišlo 52 pripomienok, z ktorých 12 navrhlo zmeny a úpravy a ostatné boli dopyty.

„Je nad ľudské sily, aby neuvolnený predseda zvládol svoju profesiu a funkciu predsedu,“ reagoval predseda OZ KOVO E. Machyna na pripomienky delegátov k prob-

lému profesionalizácie a zdôraznil, že 40 až 60 percent agendy, o ktorú žiada OZ KOVO svojich funkcionárov, zostáva bez odzvy. Preto považuje uvoľňovanie predsedov – v prvej etape 18, v druhej etape 36 – za kľúčový problém personálnej práce odborárov.

Po posúdení súboru štyroch materiálov k profesionalizácii v regionálnych radách predsedov do 15. februára 2013 budú ich pripomienky zapracované do zjazdových materiálov OZ KOVO.

Delegáti Rady OZ KOVO na záver svojho rokovania schválili návrh rozpočtu na rok 2013. Ako uviedol E. Machyna, návrh rozpočtu je zostavený ako nevyrovnaný, s plánovanou stratou vo výške 124 786 €, pri celkových plánovaných nákladoch 1 430 991 € a výnosoch 1 306 205 €, čo si bude vyžadovať pri čerpaní jednotlivých položiek rozpočtu postupovať s maximálnou hospodárnosťou a úspornosťou tak, aby strata bola čo najnižšia a súčasne dodržiavať stanovené limity. Na druhej strane treba spomenúť, že príjmovú časť rozpočtu môžu ešte pozitívne ovplyvniť – tak ako po minulé roky – mimoriadne výnosy (finančné dary a príspevky, prípadne príjmy z predaja majetku), čo by malo priaznivý dopad na hospodárenie zväzu v budúcom roku.

(r)

priority

mesačník OZ KOVO, vydáva OZ KOVO v OZK SERVICE, s. r. o. Redakcia: ČSA č. 25, 974 01 Banská Bystrica. Tel. 0911 719 888, e-mail: stiegel@ozkovo.sk. Redakčná rada: Mgr. Pavel Kúš, predseda, členovia: Ing. Daniela Lengyelová, Vladimír Filipča, JUDr. Simona Schuszteková, Irena Škrovinová, Jozef Burian. Zodpovedná redaktorka: Mgr. Anita Fáková, zastupuje Mgr. Jozef Stiegel. Grafická úprava a tlač: Tlačiareň D&M, Slovenská Ľupča. ISSN: 1338-3051. Neobjednané rukopisy a fotografie redakcia nevracia. Priority nájdete aj na www.ozkovo.sk

SVIATOČNÁ ÚVAHA

Zamestnanosť ovplyvňujú iné ekonomické faktory

Zákonník práce náš každodenný

Aký je skutočný význam tohto kódexu pracovného práva, aká je jeho skutočná moc? Začnem od nás odborárov, v širšom význame zamestnancov, ktorých odbory zastupujú.

Podstatná časť odborárov chápe Zákonník práce ako právnu normu, ktorá upravuje vzťahy zamestnávateľov a zamestnancov tak, aby boli tieto vzťahy vyvážené. Podobne chápe Zákonník práce i časť zamestnávateľov. Podľa mojej skúsenosti však ide na Slovensku o menšinový názor.

NARUŠENÁ ROVNOVÁHA

Predchádzajúcou novelizáciou, ktorá bola schválená za vlády Ivety Radičovej, došlo k výraznému narušeniu tejto rovnováhy. Autori, resp. iniciátori tejto novely – MPSVaR SR na čele s Jozefom Mihálom a vplyvné podnikateľské kruhy zmenu Zákonníka práce posilňujúcu právomoci na úkor zamestnancov zdôvodňovali potrebami vyvolanými pretrvávajúcou globálnou ekonomickou krízou. Pán Mihál svoj postoj k zamestnancom dal najavo známym výrokom o exotickom vtáctve.

Zmeny Zákonníka práce mali viesť k spružneniu trhu práce, zvýšeniu flexibility pracovnej sily, a to aj cestou zníženia právomocí zástupcov zamestnancov – predovšetkým odborov i znížením priamej právnej ochrany zamestnancov.

Prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič pri podpise tejto novely dal nepriamo najavo svoj názor na takúto úpravu Zákonníka práce výrokom: „Verím, že zamestnávateľia ho nebudú zneužívať“.

PREDCHÁDZAJÚCE ZMENY

Nie je mojím zámerom zaoberať sa v tomto článku extrémnymi pohľadmi, resp. očakávaniami určitých skupín z jednotlivých „táborov“ sociálnych partnerov, ktoré spomeniem iba okrajovo. Časť zamestnancov i odborárov stále očakáva od Zákonníka práce jeho všemohúcnosť, akési nadprirodzené účinky bez toho, aby ho vedeli, mohli a museli používať ako nástroj uplatňovania práv a obhajoby záujmov zamestnancov.

Časť zamestnávateľov naopak presadzuje výraznú redukciu tejto normy stanovujúcej štandardy, zákonné minimá, limity,

ktoré nie je možné podkročiť, až zrušenie takejto normy a jej nahradenie absolútnou voľnosťou zmluvných vzťahov, čo by vyústilo do výraznej prevahy kapitálu (zamestnávateľov) pri vytváraní vzťahov s námezdovou pracovnou silou.

Rozhodujúcim argumentom nositeľov predchádzajúcich zmien Zákonníka práce malo byť teda zachovanie jestvujúcich pracovných miest, jednoduchšie vytváranie a obsadzovanie nových pracovných pozícií.

FIRMY V ZLOŽITÝCH PROBLÉMOCH

Očakávaná „sila“ Zákonníka práce v oblasti zamestnanosti sa však počas pôsobenia predchádzajúcej vlády nepreukázala, čo odporcom terajšej novely Zákonníka práce očividne nehrá do karát a tak sa snažia nájsť východisko a aj ho zdanlivo nachádzajú.

V terajšej dobe sa viacero firiem na Slovensku dostáva do zložitých ekonomických problémov, niektoré až takých, že končia svoju činnosť. V regióne, v ktorom pôsobím – kraje Nitra a Trenčín, sú to Metalurg Steel v Dubnici nad Váhom, Strojtech v Novom Meste nad Váhom, Tanax v Bánovciach nad Bebravou, Slovenské lodenice v Komárne, Ryoka v Nitre, SES v Ilmačoch.

DEMAGÓGIA

Odborníci na Zákonník práce z predchádzajúcej vládnej koalície rýchle odhalili príčinu: je ňou novela Zákonníka práce. Podľa nich je moc Zákonníka práce v oblasti zamestnanosti taká veľká, že ešte pred nadobudnutím účinnosti schválených zmien spôsobuje takúto katastrofu. Ich mediálne vyjadrenia by sme mali teda chápať tak, že viaceré firmy preventívne znižujú stav zamestnancov, aj keď to z hľadiska ich terajšej ekonomickej situácie nie je potrebné, a nielen to, niektoré zo strachu z novely Zákonníka práce končia svoju činnosť, podávajú sami na seba návrhy na vyhlásenie konkurzu. Podľa vzoru takejto demagógie by sme mohli tento stav posúdiť ako dôsledok práve terajšieho znenia Zákonníka práce. Myslím si, že každý súdny človek, čo len trochu znalý problematiky vie, že hlúposť je jedno i druhé.

PRÁVNA ROVNOVÁHA

Zamestnanosť, resp. nezamestnanosť, rušenie či tvorbu pracovných miest ovplyvňujú iné ekonomické faktory a nie terajší, či aktuálne novelizovaný Zákonník práce.

Terajšia novela Zákonníka práce bola presadzovaná a schválená predovšetkým z dôvodu opätovného nastavenia právnej rovnováhy vo vzťahoch sociálnych partnerov v pracovnom procese, ktorá bola predchádzajúcou úpravou značne narušená, rovnomernejšieho rozloženia dopadov krízy medzi kapitál (zamestnávateľov) a zamestnancov, vytvorenia predpokladov naplnenia práv a postavenia občanov – zamestnancov zakotvených v Ústave SR, predovšetkým práva na prácu a dôstojný život.

V predchádzajúcich parlamentných voľbách dali občania SR jasne najavo svoju vôľu. Politici by ju mali rešpektovať a plniť a nie demagogicky obhajovať svoje predchádzajúce zlé rozhodnutia.

Pavol Adámek

Zmeny Zákonníka práce začínajú platiť od januára, rozhodol o tom podpisom prezident

Podpísaním novely Zákonníka práce (ZP) dal prezident SR Ivan Gašparovič tejto zmene legislatívy zelenú.

Novela pracovného kódexu prináša okrem iného zmeny vo výplate odstupného. Budú mať naň nárok zamestnanci, ktorí odpracovali vo firme nepretržite aspoň dva roky. Maximálna hranica bude štvormesačné odstupné pre zamestnancov, ktorí robili pre jednu spoločnosť celkovo viac ako 20 rokov.

Po novom už nebude možné dohodnúť v kolektívnej zmluve, aby zamestnávateľ mohol nariadiť alebo dohodnúť rozsah práce nadčas nad limit ustanovený v zákone, teda 400 hodín ročne. Tým sa ruší možnosť dohodnúť v kolektívnej zmluve úpravu, ktorá je pre zamestnanca nevýhodnejšia, než ustanovuje zákon. Pracovníci tak budú môcť ročne odpracovať najviac 400 hodín nadčasov, pričom 150 z nich im môže nariadiť zamestnávateľ bez ich predošlého súhlasu. Výnimkou je zdravotnícky personál, ktorý bude môcť podľa zákona odpracovať až 250 hodín nariadených zamestnávateľom.

Zmenou prejde aj reťazenie pracovných pomerov. Doteraz možné predĺženie zmluvy maximálne trikrát v priebehu troch rokov sa znižuje na maximálne dvakrát v priebehu 24 mesiacov. Novela prináša aj zmenu pri náhrade mzdy pre zamestnanca v prípade neplatného skončenia pracovného pomeru.

Novela sa týka aj sľúbených zmien v prípade odborových organizácií. Po novom už nebudú musieť tieto orgány preukazovať svoju členskú základňu, teda reprezentatívnosť v podniku. Zároveň sa zavádza pre firmy povinnosť vytvoriť zástupcom zamestnancov podmienky na výkon ich činnosti.

(r)

PREVZATÝ ROZHOVOR

Životné minimum ako pilier sociálneho systému

Na pôde Katolíckej univerzity, Teologickej fakulty v Košiciach sa minulý mesiac uskutočnila konferencia Slovenskej siete proti chudobe. Nosnou témou podujatia bolo „Životné minimum ako pilier sociálneho systému“.

Na stretnutí sa zúčastnili poslanci NR SR, MPSVaR, zástupcovia mimovládnych organizácií, ako aj samotní predstavitelia univerzity. Konferenciu otvorila a viedla predsedníčka Slovenskej siete proti chudobe Dr. Zuzana Kusá, odborníčka na chudobu.

Oslovili sme jedného z účastníkov, člena Výboru Slovenskej siete proti chudobe Jozefa Balicu.

Čo zaujímavé odznelo na konferencii?

- Expert na životné minimum Dr. Gerbery predstavil konštrukciu životného minima na Slovensku po roku 1989. Porovnal prístupy k výpočtom konkrétnych súm u nás a v niektorých krajinách Európskej únie a ostatného sveta. Zaujímavé bolo poznanie, že aj keď sme členmi jednej Európskej únie, máme rozdielne prístupy pri stanovení sociálnych dávok životného minima.

O čom bola vaša prednáška?

- Moje vystúpenie sa dotýkalo miezd v súvislosti so zabezpečením dôstojnej životnej úrovne. Ide totiž o to, že na Slovensku platia, resp. by mali platiť relevantné medzinárodné a národné právne normy, ktoré určujú, aké mzdy by mali zamestnanci za odvedenú prácu dostávať. Európska sociálna charta hovorí, že zamestnanci za odvedenú prácu majú dostávať mzdu v takej výške, aby zabezpečila im a ich rodinám dôstojnú životnú úroveň. Ústava Slovenskej republiky stanovuje,

že zamestnanec za odvedenú prácu má dostať mzdu v takej výške, aby mu zabezpečila dôstojnú životnú úroveň.

Kým teda medzinárodná norma zahŕňa do výšky mzdy aj rodinu zamestnanca, Ústava SR konkretizuje dôstojnú životnú úroveň len u pracovníka, ktorému je mzda priznaná. Tak či onak, na Slovensku platí jedna i druhá legislatíva.

Aká je však realita?

- Príjmová hranica chudoby je na úrovni 315 € pre jednočlennú domácnosť.

Minimálna mzda v čistom je na úrovni 283 €. Životné minimum je 194 €. Priemerná mzda SR za rok 2011 bola v hrubom 855 €. V čistom bola úroveň priemernej mzdy cca 665 €. Túto mzdu a vyššiu má len 30 percent zamestnancov. Kým životné náklady tovarov a služieb každodennej potreby neprimerane stúpajú, mzdy zaostávajú. Je evidentný pokles kúpyschopnosti väčšiny obyvateľov Slovenskej republiky. Nežijeme životom na dôstojnej úrovni.

Čo je to teda „dôstojná životná úroveň“?

- Neexistuje jedna univerzálna definícia slušnej kvality života. Radových občanov, myslím si, až tak nezaujímajú filozofické koncepcie, úvahy, od čias Sokrata až po súčasnosť, ako možno charakterizovať dôstojnú životnú úroveň. Zjednodušene ale môžeme povedať, že pokiaľ človek má v primeranom rozsahu uspokojované psychické a fyzické potreby, ako sú náklady na bývanie, potraviny, odievanie, obuv, náklady na zabezpeče-

nie svojho zdravia, dopravu, kultúrny život, reprodukciu vlastnej pracovnej sily, relax, spoločenský život, vzdelávanie, má zabezpečený štandard života.

Aké boli výsledky konferencie, nejaký konkrétny prínos?

- V pracovných skupinách sa vypracoval návrh štandardu rodinného rozpočtu pre rôzne typy rodín. Konkrétne išlo o konkretizovanie súm na jednotlivé výdavkové položky v rodine, koľko euro vydáme mesačne, ročne, na skromný život. Toto sa na Slovensku ešte nerobilo, ide o prvý takýto postup, aby sa zrealnili výdavky

Žijeme na dôstojnej úrovni?

slovenskej rodiny na bežný život. Sledovali sa výdavky mesačne (ročné výdavky napr. poistenie sa rozpočítali na mesiac). Zatiaľ môžem hovoriť o predbežných výsledkoch, nakoľko prebieha overovanie nákladov u ďalších členov Slovenskej siete proti chudobe. Predbežné výsledky hovoria o tom, že slovenská rodina, dvaja dospelí + dve deti, potrebujú na skromný život cca 1300 € mesačne. Nie sú v tom zahrnuté náklady na poistenie osôb, majetku, motorových vozidiel, líziny, úspory. Zákonom stanovené životné minimum pritom hovorí o sume 510 €.

Sú v tom náklady na potraviny a nealkoholické nápoje, alkoholické nápoje a tabak, odievanie a obuv, bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá, nábytok, bytové vybavenie, bežná údržba bytu, domu, zdravie, doprava, internet, telefóny, rekreácia, kultúra, vzdelávanie, kaviarne, reštaurácie, obedy v škole a práci, ostatné výdavky rodiny (dary pre rodinu, Vianoce...)

V OZ KOVO sme spustili projekt „Štandard rodinného rozpočtu“ v sociálnej skupine zamestnanci. Kopírujeme metodiku slovenskej siete proti chudobe a ide nám o to, aby sme kvantifikovali náklady pre skromný život u našich zamestnancov a ich rodín. Začali sme na východnom Slovensku a predpoklad je zahrnúť do projektu celý odborový zväz. K jednotlivým položkám sme ešte pridali náklady na úhradu poistného osôb, majetku, motorových vozidiel, líziny, úspory. Sumárne náklady stúpili. O koľko, aké sú výsledky v jednotlivých položkách v rodinách zamestnancov v pôsobnosti OZ KOVO, o tom nabudúce.

(Rozhovor bol prevzatý z týždenníka Podvihorlatské noviny)

Slovenský automobilový sektor sa zaslúžil o polovicu rastu SR

V tomto roku sa odhaduje výroba asi 850 tisíc áut

Automobilový sektor patril v ostatnej dekáde na Slovensku medzi najprogresívnejšie sektory. Kým pred desiatimi rokmi sa u nás vyrábalo približne 200 tisíc áut ročne, v roku 2011 to bolo 640 tisíc a v tomto roku sa odhaduje výroba áut už na úrovni 850 tisíc.

Takáto produkcia pomôže Slovensku udržať si svetové prvenstvo v počte vyrobených áut na 1000 obyvateľov. Rast výroby v automobilovom priemysle na Slovensku bol v rámci regiónu najrýchlejší. Pokým v Maďarsku sa objem výroby v sektore dopravných prostriedkov oproti úrovni z roku 2005 zvýšil o 50 % a v Česku sa zdvojnásobil, na Slovensku je výroba momentálne 5,5-krát vyššia oproti roku 2005. Slovenské automobilky sa v poslednom období zaslúžili o zhruba polovicu hospodárskeho rastu. Bez pozitívneho vývoja v tomto sektore by za uplynulý rok a pol slovenská ekonomika namiesto 3-% medziročného tempa rástla len asi o 1,5 %. Na tomto výsledku sa podpísalo aj doplnenie produktových rád

popri veľkých aj o menšie, úspornejšie autá. Sektoru pomáha aj geografická rozmanitosť vývozov. Automobilové odvetvie sa nefixuje len na Európu a 15 % slovenského vývozu áut smerovalo vlni do Číny. Avšak spomaľovanie čínskej ekonomiky zapríčinilo tiež pokles slovenských exportov do tejto oblasti. Kým v druhej polovici minulého roka sa do Číny vyviezlo 19 % slovenských áut, v prvej polovici tohto roku to bolo len 14 %.

Budúci rok bude pre automobilky náročný. Nové registrácie áut v ostatných mesiacoch v Európe spomalili, s pomalším rastom zápasí aj Čína. Otváranie nových výrobných liniek nie je na dohľad. Objem produkcie v roku 2013 hádam uvidíme na vyšších úrovniach, ako v tomto roku, avšak najmä kvôli faktu, že výroba na nových linkách na jar ešte len nabieha. Výhodou slovenských automobiliek zostáva technologická vyspelosť. Slovenské linky patria medzi najmodernejšie v rámci európskych závodov. Prípadné redukcie výrobných kapacít, či zamestnancov by sa preto mali týkať najskôr starších závodov v západnej Európe. Slovenské automobilky sú lepšie ako v minulosti prichystané na prípadné horšie časy.

Práceschopnosť klesá

Priemerné obdobie trvania práceneschopnosti (PN) predstavovalo v októbri tohto roka za celé Slovensko 40,74 dňa. PN tak medziročne mierne klesla, a to o 1,59 dňa. Najkratšie obdobie PN na jeden prípad v desiatom mesiaci vykazovali okresy Komárno (26,89 dňa), Bratislava IV (28,25 dňa) a Myjava (29,47 dňa). Naopak, najvyššie čísla zaznamenali okresy Partizánske (60,13 dňa), Stropkov (58,66 dňa) a Michalovce (56,13 dňa). Práceschopnosť dosiahla v septembri 2012 za celé Slovensko v priemere 3,99 %. Najvyšší podiel nepracujúcich mal Prešovský kraj, a to 6,14 %. Najmenej ich tradične bolo v Bratislavskom kraji, konkrétne takmer 2,28 %.

(r)

Stabilná úroveň

Nezamestnaneckú dávku poberá každý desiaty evidovaný nezamestnaný

Nezamestnaneckú dávku poberá na Slovensku v priemere každý desiaty nezamestnaný evidovaný na úrade práce.

Podľa aktuálnych údajov Sociálnej poisťovne (SP) za október tohto roka bolo na túto dávku odkázaných 40 650 ľudí. Počet poberateľov si drží už niekoľko mesiacov stabilnú úroveň, pričom od februára minulého roka sa nevie dostať pod hranicu 40 tisíc. V roku 2011 boli najvyššie údaje o poberateľoch dávky v nezamestnanosti zaznamenané v apríli, a to 45 617 odkázaných osôb. Ich počet počas roka kolísal, avšak okrem januára sa neustále držal nad 40 000. Priemerná mesačná výška dávky predstavovala 289 eur a celoročné výdavky poisťovne na túto oblasť podpory boli 163,51 milióna eur.

Najvyššie údaje za rok 2010 sa dosiahli v marci, keď dávku dostávalo 48 716 osôb. Počet poberateľov uvedenej dávky počas spomínaného roka klesol, a to z januárových 45 300 na decembrových 37 408 ľudí. Výdavky na tento počet ľudí odkázaných na šesťmesačnú podporu po strate zamestnania predstavovali za celý rok 150,68 milióna eur, pričom priemerná výška dávky bola 257 eur.

V roku 2009, v krízovom období, rástol počet ľudí odkázaných na uvedenú dávku takmer počas celých 12 mesiacov. Vrchol dosiahol v auguste so 63 495 poberateľmi. V roku 2009 poberalo uvedenú dávku v priemere 50 602 ľudí. Ich počet medziročne vzrástol o 125 %, keď v roku 2008 ich bolo 22 527. Viac poberateľov zaznamenalo Slovensko ešte v roku 2005, a to 75 897. Uvedené dávky vyšli SP v roku 2009 na 172,58 milióna eur.

(r)

Zamestnanci Delphi pred bránou závodu žiadali prácu

Výstražným štrajkom vyjadrili nespokojnosť

Najmenej 350 zamestnancov Delphi Slovensko v Senici vyjadrilo ráno 23. novembra 2012 medzi 6. a 7. hodinou výstražným štrajkom svoju nespokojnosť so zámerom spoločnosti na prepúšťanie a prenesenie výroby mimo Slovenska.

Pracovníci rannej a nočnej zmeny sa stretli pred bránou závodu za podpory zástupcov OZ KOVO a Konfederácie odborových zväzov (KOZ) SR. „Chceme prácu!“, adresovali svoju požiadavku vedeniu závodu, nikto z predstaviteľov však medzi štrajkujúcich, ako informovala predsedníčka odborej organizácie spoločnosti Viera Vrábliková, neprišiel. Priebeh akcie bol podľa jej slov pokojný, po skončení odišli zamestnanci na praco-

visko. Účasť sa pohybovala okolo 90 percent pracujúcich na dotknutých zmenách.

„Naším hlavným cieľom je dosiahnuť, aby spoločnosť zmenila svoje rozhodnutie. Teraz nám nezostáva nič iné, len čakať na odozvu,“ dodala V. Vrábliková. Zatiaľ nie je stanovený žiadny termín rokovania. Podľa jej slov je pre odbory každé zachránené pracovné miesto výhrou.

Spoločnosť nahlásila na senický úrad práce hromadné prepúšťanie, do konca tohto roka má prísť o prácu 85 pracovníkov, do júna 2014 ten istý osud čaká postupne ďalších 540 výrobných, režijných a THP pracovníkov. V spoločnosti je zamestnaných 700 ľudí. Delphi Slovensko vyrába elektrické dielce, zariadenia, káble pre automobilový priemysel.

(r)

Najviac nezamestnaných je v strednom veku

Najmenej nezamestnaných ľudí je na Slovensku medzi najmladšími vo veku 15 až 24 rokov. Podľa štatistik Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR ich bolo presne 81 599 z celkového počtu 402 518 nepracujúcich. Po tejto skupine nasledovali najstarší uchádzači o prácu vo veku nad 50

rokov, ktorých je v evidencii 90 730. Treťou skupinou sú 25- až 34-roční Slováci. Tých je na úradoch práce zaregistrovaných 99 469. Poslednou a teda najväčšou skupinou sú ľudia v strednom veku medzi 35. a 49. rokom, ktorých je v evidencii 130 720.

(r)

DETVIANSKI STROJÁRI:

Banskí úradníci sú opití mocou

Odborári z detvianskych strojárskych firiem PPS Group a Slavia Tols považujú rozhodnutie Obvodného banského úradu v Banskej Bystrici, ktorým určil dobývací priestor Detva pre firmu Eastern Mediterranean Resources - Slovakia (skrátene EMED Slovakia), za **bezprecedentný prejav arogancie štátnych úradníkov opitých mocou**.

Uvádzajú to vo vyhlásení, ktoré na mimoriadnom zasadnutí prijal výbor základnej organizácie Odborového zväzu KOVO Podpolianske strojárne a médiám ho poskytol predseda Stanislav Lupták.

„Pod kuratelou ministerstva hospodárstva a ministerstva životného prostredia nám dali zreteľne najavo, že petícia viac ako 11 tisíc občanov, uznesenia obecných zastupiteľstiev dotknutých obcí, mestského zastupiteľstva mesta Detva, odmietavé stanoviská ďalších účastníkov konania, ako aj odmietavé stanoviská občianskych združení z celého regiónu majú pre ich rozhodovanie dôležitosť použitého toaletného papiera,“ uvádza sa vo vyhlásení detvianskych strojárskych odborárov.

Vláda podľa nich neakceptovateľným spôsobom prostredníctvom rozhodnutia orgánov štátnej správy odovzdala zahraničnej ťažiarkej spoločnosti nerastné bohatstvo, ktoré podľa Ústavy SR patrí Slovenskej republike.

Obvodný banský úrad v Banskej Bystrici určil dobývací priestor Detva navrhovaný firmou EMED Slovakia, dcérou cyperskej firmy EMED Mining Public Limited. Vo svojom rozhodnutí zamietol námietky, ktoré vznesli mesto Detva, obec Dúbrava, majitelia pozemkov, Pasienskú spoločnosť Detva - Húsová, PPS Group, Sitno Real, LIGNUM MS, TOMS - SK, NetSpace ako účastníci konania a vyhovel žiadosti navrhovateľa. Spoločnosť tak môže pokračovať v ďalších krokoch na ceste za ťažbou zlata, a to procesom posudzovania vplyvov na životné prostredie, takzvaným EIA.

EMED plánuje ťažiť zlato povrchovým spôsobom a s využitím metódy kyanidového lúhovania v detvianskej lokalite Biely vrch, v bezprostrednom susedstve areálu detvianskych strojárni. Povrchový lom by mal po ukončení ťažby dosahovať priemer 600 metrov a hĺbku 180 metrov. Produkciu tu odhadujú na desať rokov, počas ktorých by sa malo vyťažiť 20 až 25 ton zlata.

(r)

ANALÝZA

Zamestnávanie príbuzných

Zamestnávanie príbuzných predstavuje nanajvýš aktuálnu otázku najmä v súvislosti so zmenami v Zákonníku práce alebo zákone o sociálnom poistení. Základný predpoklad pre zamestnávanie fyzických osôb tak, ako je obsiahnutý v súčasnom znení Zákonníka práce v § 11 a § 7, tvorí existencia pracovnoprávneho vzťahu a ak to ustanovuje osobitný právny predpis aj obdobného právneho vzťahu, v ktorom fyzická alebo právnická osoba zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu.

Pod pracovnoprávnym vzťahom sa pritom rozumie uzatvorenie pracovnej zmluvy a následný vznik pracovného pomeru alebo jednej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. K zabezpečeniu vymožitelnosti načrtnutého právneho rámca, prípadne povinností vo vzťahu k systému sociálneho zabezpečenia a ochrane trhu práce bol následne prijatý zákon č. 82/2005 Z. z., ktorý vymedzil pojem tzv. nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce, pod ktorý subsumuje v uvedenom prípade situáciu, keď fyzická alebo právnická osoba, ktorá je podnikateľom, nemá s fyzickou osobou, ktorej závislú prácu využíva, založený pracovnoprávny vzťah podľa Zákonníka práce.

RODINNÉ MIKROPODNIKY

Špecificky je však situácia upravená práve pri tzv. rodinných mikropodnikoch, pri ktorých sa fyzickej osobe – podnikateľovi (napr. samostatne zárobkovo činné osobe) umožňuje za predpokladu splnenia zákonných predpokladov, aby prichádzalo k zamestnávaniu členov priameho príbuzenstva bez potreby formálneho založenia pracovnoprávneho vzťahu, na ktorý by boli pochopiteľne viazané aj ďalšie zákonné povinnosti (napr. sociálne a zdravotné odvody).

ODVODY FYZICKEJ OSOBY

Za nelegálne zamestnávanie sa v zmysle § 2a zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a o nelegálnom zamestnávaní nepokladá situácia, keď pre fyzickú osobu – podnikateľa vykonáva prácu jeho príbuzný v priamom rade, súrodenec alebo manžel, ktorý je dôchodkovo poistený, je poberateľom dôchodku podľa osobitného predpisu alebo je žiakom alebo študentom do 26 rokov veku. Pokiaľ teda u člena príbuzenstva neexistuje

jeden z dôvodov povinného dôchodkového poistenia uvedených v § 15 zákona č. 461/2003 Z. z., musí sa dobrovoľne dôchodkovo poistiť, aby splnil zákonnú povinnosť existencie dôchodkového poistenia.

Je však nevyhnutné upozorniť, že pri dobrovoľnom dôchodkovom poistení odvádza fyzická osoba mesačne na starobné poistenie 18 % z vymeriavacieho základu, na invalidné poistenie mesačne 6 % z vymeriavacieho základu a na poistenie do rezervného fondu solidarity mesačne odvody vo výške 4,75 % z vymeriavacieho základu.

VYMERIAVACÍ ZÁKLAD

Vymeriavací základ na platenie poistného pre dobrovoľné dôchodkové poistenie si určuje fyzická osoba v rozmedzí od minimálneho po maximálny vymeriavací základ. Minimálny vymeriavací základ predstavuje suma mesačne 339,89 eura v období od 1. 1. 2012.

Rovnako je však potrebné upozorniť, že pri takejto forme zamestnávania neprišlo k založeniu pracovnoprávneho vzťahu a fyzickej osobe neprináležia benefity, ktoré priznáva pracovné právo napr. zamestnancom alebo tzv. dohodárom (stravovanie, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, dovolenka, prekážky v práci, ochrana pred skončením pracovnoprávneho vzťahu) a zamestnávateľ nie je viazaný povinnosťou poskytovania mzdy alebo odmeny za vykonanú prácu. Uvedená forma je preto výhodná len pre fyzické osoby – podnikateľov, ktoré majú s fyzickými osobami, ktoré zamestnávajú, neformálne silný pozitívny vzťah (predchádzanie prípadným problémom).

Vypracoval: JUDr. Marek Švec, PhD.
vedúci úseku ekonomiky a kolektívneho
vyjednávania

MONITOR

Klesá záujem o výroby z ocele

Ťažkosti s dostatočným počtom zákaziek hlásia Železiarne Podbrezová. Časť z ich 3000 zamestnancov si momentálne musí čerpať dovolenku pre klesajúci záujem o výroby z ocele.

Podľa vedenia podniku nejde o nič mimoriadne a situácia sa zmení už v decembri. K drobnému zníženiu stavu zamestnancov napriek tomu môže prísť už v januári. „Práce je o kus menej, ako bývalo. Momentálne sa to rieši tak, že ľudia si berú dovolenky a výroba zatiaľ vôbec nestála,“ povedal šéf odborov v Železiarňach Pod-

brezová Pavol Košťal. Vedenie podniku nedostatok zákaziek rieši neprijímaním nových zamestnancov za ľudí odchádzajúcich do penzie, či neobnovovaním zmlúv na dobu určitú. „Už v decembri budeme vyrábať viac, ako sme plánovali. Výrobu sa snažíme plánovať čo najefektívnejšie, a tak keď máme menej zákaziek snažíme sa ľudí poslať na dovolenku,“ povedal Vladimír Soták, generálny riaditeľ Železiarní Podbrezová. Podľa zamestnancov sa až v januári reálne uvidí, ako bude napredovať výroba v prvých troch mesiacoch budúceho roka.

(Pravda, 29. 11. 2012)

RADÍME

Dôvod výpovede musí byť presne určený

Výpoveď patrí spolu s dohodou o skončení pracovného pomeru k najčastejšiemu spôsobu skončenia pracovného pomeru.

Ako vysvetľuje advokát Dušan Nitschneider, výpoveď je na rozdiel od dohody jednostranný prejav vôle skončiť pracovný pomer bez ohľadu na vôľu druhej strany. Výpoveďou môže skončiť pracovný pomer zamestnávateľ aj zamestnanec. „Napriek tomu, že výpoveď nie je rozsahom ani obsahom komplikovaný dokument, často sa stáva, že pre nedodržanie základných formálnych náležitostí je výpoveď neplatná. Viac voľnosti má v tomto ohľade zamestnanec, keďže ten môže dať zamestnávateľovi výpoveď z akéhokoľvek dôvodu alebo bez jeho uvedenia,“ konštatuje.

„Zamestnávateľ má v tomto smere podstatne obmedzenejšie možnosti, keď-

že výpoveď môže dať zamestnancovi len z dôvodov výslovne uvedených v zákone,“ dodáva. Dôvod výpovede musí byť presne určený, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom, inak je výpoveď neplatná. Dôvod výpovede nemožno dodatočne meniť.

Výpoveď možno zamestnancovi doručiť prakticky kedykoľvek a kdekoľvek, a to v rámci pracovného času alebo aj mimo neho, ako aj na pracovisku alebo v mieste bydliska zamestnanca. Zákon však uprednostňuje doručovanie na pracovisku. D. Nitschneider upozorňuje, že výpoveď z časového hľadiska nemožno dať zamestnancovi v čase ochranného doby, teda napríklad počas čerpania práceneschopnosti či materskej dovolenky.

(r)

KRÁTKO

V rozpočte budú chýbať milióny

V rozpočte budú chýbať ďalšie desiatky miliónov eur. Vyhlásil to na tlačovej konferencii minister financií Peter Kažimír. Dôvodom je slabší výber daní a odvodov. Potrebné tak bude podľa neho „zaťahovať ručnú brzdu“ aj v tomto roku. V tomto roku sa totiž podľa aktuálnych prognóz rezortu financií očakáva ďalší pokles daňových a odvodových príjmov o 276 mil. eur, v budúcom roku má oproti doterajším očakávaniam chýbať zhruba 250 mil. eur.

V prieskume by vyhral R. Fico

Ak by sa prezidentské voľby konali v novembri, najviac hlasov by získal Robert Fico. Podľa prieskumu agentúry Focus, ktorý si nechal urobiť prezidentský kandidát Andrej Kiska, by R. Fico volilo 19 percent opýtaných. Focus do prieskumu nezaradil bývalú premiérku Ivetu Radičovú. Za Ficom by nasledoval A. Kiska, ktorého by volilo desať percent opýtaných. Pavla Hrušovského by volilo 7,5 percenta respondentov, nasleduje Ján Čarnogurský s podporou 5,7 percenta a Martin Bútora, ktorý by získal päť percent. Sedem percent opýtaných odmietlo odpovedať, 22,4 percenta by nešlo voliť a 23,4 percenta nevedelo odpovedať, koho by volilo.

Dodajú takmer 2000 kolektorov

Najväčší slovenský výrobca slnečných kolektorov spoločnosť THERMO SOLAR Žiar zo Žiaru nad Hronom získala významnú zákazku v poľskom Sliezske. Firma dodá pre poľského partnera slnečné kolektory takmer na 650 rodinných domov. Keďže na jeden rodinný dom sa budú montovať v priemere tri kolektory, celkovo by mala firma dodať do Poľska v rámci tejto spolupráce takmer 2000 kolektorov.

Ceny tepla stúpnu

Jednotková cena tepla sa v budúcom roku zvýši v porovnaní s rokom 2012 v priemere o 2 %. Spotrebiteľia sa však dramatického zvyšovania cien tepla zatiaľ nemusia obávať. Pre rok 2013 sa zvýši fixná zložka ceny tepla, avšak tá tvorí približne len 30 % celkovej sumy. Dôvodom zvyšovania fixnej zložky je nižšia spotreba tepla u odberateľov. Objednávky oproti minulému roku klesli v priemere o 7 %. Variabilná zložka ceny tepla, ktorá tvorí približne 70 % z celkovej ceny, zahŕňa najmä náklady na primárne palivo a podobne.

Pripravil
Rudolf Brázdovič

Vianoce prebúdajú v ľuďoch optimistický pocit viery v návrat nádeje

Sviatky tisícich podôb

Čarovná moc vianočných sviatkov prežaruje ľudskými dejinami najmenej 16 storočí. Prisľubom víťazstva nad návykmi všedného dňa, slávnostnou atmosférou vrúcností a posolstvom všeobjímajúceho dobra vzbudzujú neobyčajné očakávania dávno predtým, než ďalšia z poetických repríz Vianoc prekročí na Štedrý deň prah domácností.

Vianoce mali svoju historickú paralelu značne skôr, ako rímska cirkev v polovici 4. storočia prijala nový sviatok do praxe kresťanských náboženských obradov. Podľa vystopovateľných prvkov siahajú ich korene do doby predkresťanských osláv slnovratu, keď človek odolával jednotlivosti dlhých a tmavých zimných mesiacov symbolickým zapáľovaním ohňov a hostinami.

Prvým spoločným znakom je časové vymedzenie. Obdobie kresťanských Vianoc sa presne zhoduje s periódou slávností nádeje, ktorými starovek vyznačoval kľúčový moment roka, keď slnko začalo opäť nadobúdať svoju silu. Príbuzná je i z toho vyplývajúca symbolika svetielka žiarica na konci temnoty. Jeho veľkosť bola najmä v tom, že prinášalo do života prestávku, uvoľnenie a svetlú udalosť, ktorá pomáhala znieť zvyšok zimného obdobia. Keď prevládlo nad znovuzrozením slnka zrodenie Božieho Syna, dostalo posolstvo o návrate nádeje novú, duchovnú dimenziu: zrodenie nádeje v osobe Spasiteľa.

V stredovekej poľnohospodárskej spoločnosti trvali Vianoce 43 dní. Začínali sa prvou adventnou nedeľou a končili na sviatok Troch kráľov. Najmä ľudia na severe Európy slávil zimné sviatky už koncom novembra. Súviselo to s krátkymi, tmavými dňami, keď slnko nezasvietilo celé týždne, a s nekonečne dlhými čiernymi nocami. Nedostatok krmiva ich nútil porážať časť dobytku, ubíjajúco temná obloha zas hľadať spoločenské rozptýle-

nie pri svetle vatier a faklí a pri hojnosti dobrého jedla. Rozšírenie znalosti kalendára zredukovalo vianočné sviatky na 12 dní – od Štedrého dňa po Troch kráľov. Najmä na vidieku bol na oslavy čas. V zime bolo najmenej práce, čo umožňovalo odávať sa radovánkam svetla uprostred temnoty. Avšak vstup priemyselnej výroby do života ľudskej spoločnosti prejavil minimálne pochopenie pre tradičnú zimnú prestávku a pochoval ju pod svojimi zisťovacími záujmami. Jej radikálny zásah zredukoval Vianoce na Štedrý deň, zvyšok sa stal normálnymi pracovnými dňami.

V Anglicku – po rozchode Henricha VIII. s Rímom – sa Oliver Cromwell dokonca pokúsil v roku 1642 zrušiť Vianoce. Najprv siahol na verejné vianočné oslavy a hry, neskôr nechal zavrieť kostoly a donútil obchodníkov pracovať počas sviatkov. Čas veľkých slávností sa síce skončil, avšak tradícia Vianoc zostala. Stali sa komorným rodinným sviatkom, s príležitosťou očistiť vzájomné vzťahy od nánosov minulého roka a opäť začať s čistým účtom.

Historickou pripomienkou dlhých Vianoc je advent, ktorého tradícia sa udržala do súčasnosti. Za názvom pochádzajúcim z latinského adventus = príchod sa skrýva jednomesačné obdobie začínajúce prvou adventnou nedeľou po 25.

novembri a končiace štvrtou adventnou nedeľou pred sviatkami. Ako prípravné obdobie na slávnosť narodenia Spasiteľa sa oslavoval vo Francúzsku už v 5. storočí. Odtiaľ sa tradícia slávenia vianočného predobdobia rozšírila do Ríma, kde ho oficiálne zaviedli koncom 6. storočia.

Vonkajším znakom adventu je ozdobovanie kostolov a príbytkov zeleňou. Porozumieť tomuto zvyku znamená prenieť sa do začiatku 7. storočia. Roku 601 vydal pápež Gregor I. príkaz, aby sa misionári prispôbili pohanským obyčajom zdobiť chrámy zelenými vetvičkami. Zeleň sa odpradáva chápa ako symbol rodiaceho sa života a vo vianočných obradoch nadobudla veľmi významnú úlohu. Kdesi tu majú svoj pôvod imelo a čečina ako súčasť vianočnej atmosféry. Hlbokú previazanosť s minulosťou symbolizuje aj kruhový venček z čečiny, pripomínajúci znak slnka. Vyskytoval sa v severných krajinách, kde pretrval v nezmenenej jednoduchej podobe storočia.

K Vianociam neodmysliteľne patria darčeky. Najromantickejší príbeh o obdarovávaní majú Taliani, kde nosí vianočnú nádielku starena menom Befana. Legenda o nej vypráva, že keď sa mal narodiť Kristus, povedali pastieri o tom aj Befane a odkázali ju na hviezdu, ktorá ju mala doviest' k miestu zázraku. Befana sa vydala na cestu neskoro, prepásla hviezdu a odvtedy chodí svetom a hľadá Jezuliatko a pre prípad, že by tam Ježiško predsa len bol, necháva darčeky.

Švédov obdarováva miniatúry deduško Jultomten. Darčeky vhadzuje otvoreným oknom, pričom sa očakáva, že sú zabalené v čo možno najväčšom počte obalov. V Poľsku chodí Matka hviezda, v Maďarsku anjeli, v USA čierny Santa Claus, v Sýrii Ježiškova ťava, vo Fínsku Veľký Ukko. V Nemecku roznáša darčeky Ježiško, ktorý počas reformácie prevzal úlohu štedrého darcu od svätého Mikuláša. Aj vo Švajčiarsku obdarováva Ježiško, ktorý chodí dom od domu na saniach ťahaných jeleňom.

ZDRAVOTNÍCKE OKIENKO

Výskyt obezity je alarmujúci

Zisťovaniu situácie vo výskyte rizikových faktorov vedúcich ku chronickým chorobám, systémom dohľadu nad nimi, efektívnosťou intervencií, ako aj problematikou nadváhy detí a dospelých sa venovala odborná konferencia.

STÚPAJÚCI TREND

„Dominantný problém, ktorý sme analyzovali, je výskyt obezity, ktorý má stúpajúci trend. Regionálny úrad verejného zdravotníctva (RÚVZ) v Banskej Bystrici sa prezentoval výsledkami Národnej štúdie zdravotného stavu obyvateľstva, ktorej bol gestorom a ktorá sa realizovala v roku 2011 na celom Slovensku. Náš úrad dlhoročne mapoval zdravotný stav obyvateľstva v demonštračných okresoch na lokálnej úrovni, čo však odborná verejnosť celkom neakceptovala, keď sme týmito dátami prezentovali celú SR. Národná štúdia však dokazuje, že významne narastá problém obezity. Tá sa stáva problémom už aj mladých ľudí od 18 do 24 rokov,“ uvádza koordinátorka národnej štúdie európskeho projektu EHES (Europe Health Examination Survey), vedúca odboru epidemiológie banskobystrického RÚVZ MUDr. Mária Avdičová.

PROBLÉM S OBEZITOU

Dodáva, že takmer 60 percent obyvateľstva má problém s obezitou, ktorá sa významne podpisuje pod rozvoj ischemickej choroby srdca, hypertenzie, diabetu a ďalších ochorení. Z predbežných analýz vyplynulo, že je potrebné posilniť intervenčné a primárne preventívne aktivity na národnej úrovni so zohľadnením špecifík cieľovej skupiny. Prednostne sa treba zamerať na mužov v strednom veku s nižším vzdelaním. Alarmujúci je výskyt nadváhy a obezity už v mladšom veku. S prevenciou je preto potrebné začať už v detstve. Zdravotno-výchovné intervencie by mali byť prednostne zamerané na ľudí s nižšími finančnými príjmami a u oboch pohlaví je nevyhnutné naďalej ovplyvňovať zmeny životného štýlu v zmysle úpravy stravovania a zvýšenia pohybovej aktivity.

VÝZNAM PORADNÍ

Vedúca odboru podpory zdravia banskobystrického RÚVZ MUDr. Silvia Kontrošová poukázala na význam siete poradní zdravia RÚVZ v celej SR. Na Slovensku od roku 1993 do roku 2011 základnú poradňu zdravia prvýkrát navštívilo okolo 195 tisíc klientov (33 percent mužov, 67 percent žien), čo je približne 3,6 percent z celkového počtu obyvateľov Slovenska.

„Je potrebné informovať klientov poradní zdravia o rizikách vedúcich k metabolickému syndrómu – upozorniť ich na kombinácie zvýšených hodnôt sledovaných ukazovateľov. Pri poradenstve je vhodné povzbudiť rizikových klientov k zvýšeniu fyzickej aktivity aj zapojením sa do súťaže Vyzvi srdce k pohybu, ktorej 5. ročník bude prebiehať začiatkom roku 2013,“ konštatovala k téme MUDr. S. Kontrošová.

**Spracovala Mária Tolnayová
hovorkyňa RÚVZ B. Bystrica**